

ČLOVEŠKI GLAS ALI VOKAL

Ljudem najbližja glasba je **petje**, ki ga pozna ves svet že od pradavnine do danes. Petje je spodbudilo nastanek ljudskih in umetnih pesmi v vseh predelih sveta. V pesmih se povezuje **besedna** in **glasbena vsebina**. Petje izvajamo s človeškim **glasom** in od tu izhaja tudi beseda **glasba**. Tuja beseda za glas je **vox**, zato glasbi, ki jo pojemo, rečemo tudi **VOKALNA GLASBA**.

Nastanek človeškega glasu je povezan z **glasilkama**, razpetima v grlu. Z njima ustvarjamo različne vrste zvokov, kot so **govor**, **petje**, **smejanje**, **jokanje**, **kričanje**, **vriskanje** itd. Glas nastane tako, da zrak iz **pljuč** zaniha **glasilki** ter **resonančno telo** (lobanjske kosti, žrelo ter ustno in nosno votlino), ki ton okrepi. Med mirovanjem sta glasilki **odprti**, pri govorjenju, petju, smehu, joku, kričanju in vriskanju pa se **napneta** in ustvarita ožino, skozi katero teče **zrak**, ki ju **zaniha**. Nihanje glasilk lahko čutimo tako, da med prej naštetimi oblikami oglašanja rahlo položimo roko na grlo.

Ob teh različnih oblikah oglašanja moramo biti zelo pozorni na **glas**, saj je pomembno, da je ta **zdrav**. Takega bomo ohranili za vse življenje, če ga bomo varovali pred prehladi, pred pretiranim kričanjem in mnogimi strupi (kajenje, smog, kemikalije ...).

Pomembno je tudi pravilno pevsko dihanje. Tu igrajo pomembno vlogo: **prepona**, **pljuča**, **sapnik**, **grlo**, **usta** in **nos**. Zrak se iz napetih in zoženih glasilk prenese na **jezik**, ki skupaj z **zobmi** ustvarja natančno izreko besed in glasov, ki jih oblikujemo. Pri izgovorjavi črke **R** se jezik zatrese kar 45-krat.

Za dobro petje in točno izvajanje ter razlikovanje tonskih višin in trajanj moramo imeti izostren tudi **posluh**, ki je deloma prirojen, pridobimo ga pa lahko tudi sami, če dovolj prepevamo in se ob tem pozorno poslušamo. Posluh in glas se izšolata s pomočjo dihalnih in upevalnih vaj ter ob večglasnem petju različnih pesmi.

Človeški **glas** se v svojem razvoju spreminja in z odraščanjem dobi svoj značilen **tonski obseg** in **barvo**. Tako se otroški glasovi razlikujejo od odraslih, ženski glasovi pa od moških. Prehod otroških glasov v odrasle se imenuje **mutacija** in se pojavi navadno v višjih razredih osnovne šole med **puberteto**, ki se začne med 9. in 12. letom. Ta je še zlasti opazna pri **dečkih**, ki postopoma pridobivajo s hrapavostjo in nekontroliranimi prestopi iz otroške glasovne lege v drugo več kot dvanajst tonov nižjo, moško lego glasov. Pri **deklicah** spremembe v puberteti niso tako očitne, saj se jim glas običajno zniža le za tri ali štiri tone. Ker mutacija občasno povzroča motnje pri petju, je v tem času treba svoj glas še posebej čuvati.

Višina tona pomutacijskih glasov je odvisna od **napetosti glasilk** ter njihove **dolžine** in **debeline**. Ženske glasilke so krajše in tanjše kot moške, zato imajo ženske tudi višje glasove kot moški. Razlike med ženskimi in moškimi glasovi pogojujejo različne glasovne obsege. Pri ženskah v osnovi ločimo **sopran**, **mezzosopran** in **alt**, pri moških pa **tenor**, **bariton** in **bas**.

Pri petju ima pomembno vlogo **besedilo**. Besedila pesmi imajo različno vsebino. Pripovedujejo o domala skoraj vseh pomembnih dogodkih ter doživljajih iz življenja in okolja. Lahko so šaljiva, razposajena, vesela pa tudi resna, poučna ali žalostna. Sporočilo pesmi moramo dobro poznati, da ga ob petju lahko izrazimo oziroma poustvarimo.

Petje ni nujno vezano vedno na besedilo, saj lahko pojemo na različne **zloge**, ko sta **NA, LA**, in solmizacijske zloge, ki so tudi nekakšno besedilo. Oblike petja so tudi mrmranje, žvižganje in jodlanje.

Kadar pojemo različne tone, med temi nastajajo različne **razdalje** ali **intervali**, ki imajo svoja imena glede na število vmesnih tonskih stopenj. Intervale poimenujemo z latinskimi števnikami: **prima** (prva razdalja ali prvi interval), **sekunda** (drugi), **terca** (tretji), **kvarta** (četrti), **kvinta** (peti), **seksta** (šesti), **septima** (sedmi) in **oktava** (osmi).

Kadar pojemo skupaj z drugimi, moramo poleg sebe pozorno poslušati tudi druge pevce, ki pojejo z nami. Kadar pojemo večglasno, nastajajo ob petju **sozvočja**. Sozvočja, v katerih zvenijo najmanj tri tonske višine, se imenujejo **akordi**. Natančneje jih poimenujemo po številu višin, ki posamezen akord sestavljajo (trizvok, četvero-zvok).

Takšnemu večglasnemu petju, pri katerem so eni melodiji vzporedno podrejeni oz. sozvočni drugi glasovi, pravimo **HOMOFONIJA**.

Poznamo še eno obliko večglasnega petja, ki se s tujko imenuje **POLIFONIJA**. Pri takem petju vsak glas izvaja samostojno melodijo, vendar morajo kljub temu vse melodije zveneti skladno, v sozvočju.

Pevci lahko zapojejo različne glasove in imajo različen glasovni obseg. Švedsko pevko **Johanne Marie Lind** (1820–1877) so njeni občudovalci klicali švedski slavček. Njenega glasu, ki je imel razpon od malega g do e⁴, do danes ni prekosila še nobena pevka.